

Joana Raspall

Escalant els grans versos

Eugènia Morer

Des de la seva casa acollidora de Sant Feliu de Llobregat, Joana Raspall (Barcelona, 1913) ha creat —més dels seus coneguts diccionaris i obres de teatre— centenars de poemes per als patufets de casa nostra i també per als no tan petits. La Joana, una dona encantadora i, sobretot, molt sàvia, va fer estudis de bibliotecària i ha dedicat la seva vida a la família. Però entre fills, néts i besnéts ha tingut temps per pensar i elaborar escalons poètics des dels quals ens puguem anar enfilant fins als grans versos, com diu ella. Però és que, de fet, són els seus petits escalons, els que estan plens de grandesa.

-Una de les pioneres de la poesia catalana per a infants... Com és que va decidir dedicar la seva literatura als més menuts?

-Doncs, jo havia estat tot el temps de la repressió treballant la llengua i elaborant diccionaris. Llavors era temps de resistència i ens dedicàvem a escriure per salvar el català i ho volíem fer bé, per demostrar la qualitat i dignitat de la nostra llengua. El català encara no era a les escoles, però més tard, quan ja es podia ensenyar, em va semblar estrany que a les escoles no es tractés més a fons la llengua. Quan jo era petita, a les escoles apreníem poemes de memòria i veia que als meus fills no se'ls havia parlat de poesia, a l'escola. I vaig pensar que la canalla necessitava poemes. Això és delicat per als infants perquè, és clar, no tenen la maduresa de sentiments nostra i se'ls ha de presentar d'una altra manera. Al mateix temps que sigui com un joc, ha de ser fàcil de dir i s'ha d'intuir un llenguatge diferent de la prosa, perquè puguin fer una mica de tast del que és l'art dins l'escriptura. Tampoc s'ha de fer massa difícil, però que a cada poema hagin de remenar algun diccionari, els va molt bé. Per això vaig pensar que una poesia senzilleta els aniria bé per anar-los-hi introduint. Ja en teníem excel·lents reculls de poetes nostres molt estimats, però em va semblar que calia una

campanya massiva que cobrís la necessitat de les escoles.

-I com va començar?

-Vaig patir-hi molt perquè no interessava a ningú. Al final Baula em va editar el primer recull; va tenir èxit, bona crítica i les altres editorials s'hi van interessar. En tenia altres de fets i els vaig anar enviant també a La Galera i a les Publicacions de l'Abadia de Montserrat. I després me'ls demanaven! Ara en tinc onze, de fets, i ja m'he aturat... Prop d'un miler de poemes és ja una quantitat considerable, ja no vull inundar els nanos. He tingut feina a buscar aspectes diferents... Encara que repeteixi temes, bestioles, etc., són sis o set-centes visions diferents...

-Entre aquests temes hi predomina la natura, un tema al qual vostè dóna molta importància; les coses petites les fa grans...

-Sí, a mi m'agrada que vegin les coses que tenen al voltant i en vegin la transcendència. Perquè pensar només en nuvolets, fades, angelets... no els acosta al món personal. M'agrada que estigui lligat al seu món vital, al seu món sensible. A mi m'agrada que els infants, a partir d'allò que són, tenen, veuen i coneixen, puguin transcendir i trobar-hi un valor..

per això personifico, com es fa en les faules, personificant les bestioles. Procuo que no hi hagi res massa doctrinal; se'ls pot aconsellar però ni prohibir, ni obligar... I entre tot això n'hi ha que són purament de sensibilitat, de contemplació d'una estrella, del mar, d'una flor... perquè vegin el plaer que es troba en les presències.

-Vostè, com diu, pensa en el món de l'infant, quan veu una bestioleta, però quan escriu el poema, ho fa de manera especial?

-Ho faig com si ho fes per a un adult. I veig que els grans no s'avorreixen, llegint-los. Les criatures són més sensibles del que ens pensem. No ho saben explicar prou, però ho senten, com nosaltres, i de mica en mica els madura dins. He trobat molts nens i nenes que s'engresquen molt; m'envien versos que fan a l'escola, els dibuixen... I tenen així sensació de moviment. Perquè sembla que els poetes siguin gent morta; el paper és mort. No pensen que hi ha una persona darrere aquell paper que llegeixen. Els poetes semblen gent llunyana que diuen coses estranyes i coses difícils... el jovent s'hi troba, amb això. Molta gent veu un poema i ja l'aparta; han de fer aquell esforç de canviar la natura de les coses i no hi estan acostumats.

-I com que a l'escola ja no llegeixen els poemes, ja no hi ha una educació en la poesia...

-És clar, no se'ls ha donat l'entrada. «Això és per pensar allò altre, veus?», se'ls ha de dir. Però si no els ho ensenyen, no saben fer el traspàs. I de vegades també és culpa dels poetes. Per lluir la seva força mental, de fabular, escriuen coses difícils i amb un llenguatge difícil i una estructura que no vol ser clàssica i es fa descurada, desajustada, i no arriba a tenir ritme. I a mi una poesia que no té ritme, que no me la donin; sense consonància és una altra cosa, però el ritme hi ha de ser; si no n'hi ha, no hi ha compàs, no hi ha música, no hi ha poesia. Molts poetes pensen que la importància és que hi brilli el seu intel·lecte, la seva personalitat i quan ho llegim, això no ens entra, perquè no tenim el mateix grau de sensibilitat que ells. Si al lector no se li fa primer l'escaleta, la gent no podrà llegir els poemes d'aquests poetes difícils.

-Vostè mateixa, en gairebé tots els seus llibres, fa una invitació a la poesia, convida el lector a llegir...

-Jo faig l'escaleta perquè tinguin ganes d'arribar-hi i sàpiguen que hi poden arribar. I puguin llegir una cosa tan sentida i tan poètica en una quarteta com empassar-se un llibre d'elegies del millor poeta que tinguem. Dels professors que vaig tenir, un dels que he estimat més ha estat en Carles Ribà. Molta gent l'agafa i no saben de què va i jo no vull que això passi. Vull que un infant, quan llegeixi una poesia, hi trobi un sentit i que de seguida el capti. I això és difícil, perquè no pots acabar amb una banalitat, tot ha de tenir una engruneta de sensibilitat.

El que vull és afinar-los la sensibilitat. Si són receptius, si allò ho senten, de mica en mica aniran entenent la poesia dels poetes críptics.

Però no es pot saltar. El món poètic, almenys aquí a Catalunya, és una escala en què falta un tram i els nens i nenes haurien de fer aquesta escala; començar per la poesia senzilla i no deixar-los plantats perquè saltin a la intel·lectual, sinó anar-los guiant, de mica en mica, que arribin a entendre-ho. Això és el que jo m'he proposat. Ho he fet com una feina, com un servei. Perquè jo no guanyaré cap mèrit de poeta, escrivint això; la gent no ho valora... Ho he fet amb tota la discreció del món, sense voler-m'hi lluir personalment, amb tota la senzillesa.

-Però és precisament per aquesta senzillesa que se l'ha conegut...

-És una senzillesa buscada, perquè jo no vull presumir de res, però si vull escriure difícil també en sé, em penso.

-Perquè vostè escriu per a adults, per exemple els Arpegis...

-Veus, això és una cosa molt diferent; és una condensació. Com allò és una sembra, que vas regant perquè creixi, aquí agafes el que hi ha i ho vas condensant, condensant, fins que arribes a l'arrel. És molt difícil. La poesia japonesa és com si fessis una destil·lació de tota una bóta de vi perquè en quedés només un glop de licor que fos l'extracte d'allò. I no és quelcom buit. Té un rerefons. Vol dir tantes coses, cada cosa...

-Tant en el llibre dels haikús com també en la seva poesia per als petits vostè milita uns temes, uns valors, als quals recorre (pau, país...). Té una intenció pedagògica?

És una educació sentimental. Ara ningú educa els sentiments; ara s'eduquen la forma, la idea, la ideologia. No es tracta d'ideologia, sinó de sensibilitat. Saber si en això som sensibles i quina importància hi donem. Educar en valors; ara no

es fa. Jo he sentit l'obligació de manifestar-me si tenia una cosa bona a dir, ho havia de dir als altres, expressar-ho. El que jo he trobat bo ho he fet saber.

Els mestres han treballat molt els meus poemes; hi tenen un argument, una manera de dir, unes paraules triades i els infants ho assimilaven bé. Els mestres m'han convidat a les escoles i els ho agraeixo molt. Realment no he fet propaganda de mi enloc... La gent ha rebut molt bé els meus poemes, perquè feien falta. Era un servei i algú o altre ho havia de fer.

**bam
bú**
EDITORIAL

www.editorialbambu.com

En Jan Pol fa de detectiu
Marta Jarque
Il·lustracions: Daniel Jiménez

**PRIMERS
LECTORS**

En Jan Pol vol ser detectiu i ja té tot el que li cal per ser-ho. Fins i tot té un cas!

En Galceran i les marietes
Caterina Valriu
Il·lustracions: Carme Peris

Una pluja imprevista ha esborrat els puntets negres de la closca de les marietes.

Les set cases del Buti
Josep Gòrriz
Il·lustracions: Marta Balaguer

Si t'agraden els gossos, et faràs amic d'en Buti.

La duana
Josep Muñoz Redón
Il·lustracions: Lluís Farré

Un llibre ideal per treballar a l'hora de tutoria.